

COMPLEMENTAIRE WERELDEN VAN VROUWEN & MANNEN

onvolledige levensfasevergangen
bij TE afwezige vaders en TE aanwezige moeders

EEN ANTROPOLOGISCH-SYSTEMISCHE KIJK OP ONMISBARE VADERS

Workshop tijdens Symposium 2016 “De Onmisbare Vader”
met zijn vele gezichten in de (psycho)therapie

25 november 2016 Zeist
Organisatie: Vereniging Pesso Therapie

drs. Dirck van Bekkum, klinisch-systemisch antropoloog
Bureau Moira CTT moira@ctt.nl www.ctt.nl www.anthropo-gazing.nl
COPYRIGHT Moira CTT november 2016 voor toestemming mail moira@ctt.nl

ONVOLLEDIGE MAN/VADERWORDING

Mijn stelling vandaag op basis van 50 jaar zoeken, 10 jaar therapeutische, 25 jaar doceer/trainingservaring en onderzoeken/publiceren is:

- 1) Fragmentatie van families/gemeenschappen in Nederland afgelopen eeuw ...
- 2) Positieve emancipatie van vrouwen...
.....heeft de positie/status/rollen van manzijn en vaderschap ernstig aangetast.

Vaders zijn niet zelden TE afwezig en Moeders zijn vaak TE aanwezig in relaties/gezinnen. Daarom is het ingewikkeld als vrouwen/mannen weer/meer complementair willen worden.

Er zijn individueel al veel 'nieuwe' mannen en 'nieuwe' vaders, die opgewassen, en daarom aanvullend, zijn tegen (verbaal/emotioneel/relatieve) sterke vrouwen/moeders.

Maar dat gedrag is nog niet als cultureel patroon uitgekristalliseerd. Dus we blijven nog in transitie.

*De collectieve GENDER verwarring is een uiterst complex maatschappelijk probleem.
Mijn poging vanmiddag tot enige verheldering zal onze collectieve GENDER verwarring in Nederland niet oplossen.*

Volgende dia is een poging om de ontwikkelingen te duiden. Kunnen jullie nalezen

WAT IS HET 'GENDERWERELDEN' PROBLEEM?

MIJN SCHAMELE POGING OM (TE) AFWEZIGE VADERS EN (TE) AANWEZIGE MOEDERS TE BEGRIJPEN

Er is, in Nederland de afgelopen eeuw, sprake van fragmentatie van familiesystemen. O.a. door urbanisatie en individualisering.

100 jaar geleden waren:

- a) kinderen meer ingebed in gezinnen
- b) gezinnen meer ingebed in grootfamilies
- c) families meer ingebed in gemeenschappen
- d) gemeenschappen meer ingebed in dorpen/buurtten/geloofssystemen

Belangrijkste gevolgen:

- Steeds meer eenoudergezinnen
- Kinderen hebben steeds minder toegang tot allerlei relaties/bindings in 'HELE' families/gemeenschappen
- (Over)Grootouders hebben steeds minder invloed op opvoeding van kleinkinderen.
- Positieve hiërarchie tussen generaties neemt af
- Gevoelens van onveiligheid nemen toe en de roep om meer sociale cohesie groeit sterk.

Het aantal GGZ hulpvragers/gebruikers is vanaf 1980 (start RIAGGs) sterk toegenomen

De positie/status/rollen van mannen in Nederland, en in alle Westerse samenlevingen, zijn zeer onduidelijk geworden ([Tiger 2000](#)) omdat vrouwen (TERECHT!) hun de gender machtsbalans meer in evenwicht brengen.

Vanuit Pessó perspectief: het neemt ernst en aantal 'HOLES IN ROLES' toe.

Vanuit antropologisch-systemisch 'mannelijk/vaderlijk' perspectief leiden deze macro-ontwikkelingen tot:

- 1) Geframenteerde familie/gemeenschappen leidt tot verwarring in genderwerelden en tot onvolledige/gemankeerde manwording
- 2) Onvolledige manwording leidt tot instabieler man-vrouw relaties: complementariteit genderwerelden neemt af. (zie [HIER](#))
- 3) Onvolledige manwording leidt tot onvolledig en 'afwezig' vaderschap (zie: Zwaan [Afwezige Vader bestaat niet](#). 2013)
- 4) Fragmentatie van families en emancipatie van vrouwen leidt tot verwarring van mannelijkheden en crises bij mannen
- 5) Dat kan de oorzaak zijn van explosie in groei aantal scheidingen en van huiselijk seksueel, partnergeweld
 - In 70% van de gevallen vragen vrouwen de scheiding aan. (zie [HIER](#))
 - Scheidingen vaker aangevraagd door vrouwen na tweede kind dan daarvoor/daarna. (zie [HIER](#)) (3^e kind syndroom vaderschap issue)

WAT IS HET SYSTEEM WAARIN JE WERKT?

voor deze systemische benadering zie op internet dirck van bekkum, www.cttamsterdam.nl en www.beschermjassen.nl

- ✘ Hoeveel mannen/vrouwen?
- ✘ Wie is oudste en wie de jongste?
- ✘ Wie heeft in zijn familie/migratie geschiedenis?
- ✘ Wie heeft hier zijn familie issues geschoond?
- ✘ Welke professies nog meer?
- ✘ Hoeveel Pesso therapeuten?
- ✘ Wat is Kairos tijd in Pesso therapie? met uitleg
- ✘ Wat zijn transitionele ruimtes?

UIT WELKE SYSTEMEN KOM IK ALS THERAPEUT?

- ✘ Tien jaar gewerkt als engineer/technisch ontwerper installaties in gebouwen (praktijkgericht)
- ✘ Start academische studie antropologie op mijn 27e
- ✘ Tien jaar groepstherapie met jonge mannen in klinisch psychiatrie.
- ✘ Veldwerkonderzoek mannelijke adolescentie en psychiatrie (25 publicaties)
- ✘ Twintig jaar docent/trainer professionals in jeugdzorg, (forensische) psychiatrie en TBS.
- ✘ Tien jaar als co-docent aan Marjon Arends Instituut opleidingen transculturele systeembenadering & familietherapie

REFLECTIES (terugkijkend)

Grootste gemene deler: werk als therapeut en als docent altijd in groepen. Ik kom uit groot gezin (7 kinderen). Was 40 jaar volleyballer, trainer/coach.

OVEREENKOMSTEN/VERSCHILLEN

PESSO MODEL

ANTROPOLOGISCH TRANSITIEMODEL

voor 2 pp samenvatting 'Migratie als Transitie 1996 [HIER](#) voor recent artikel 2010 [HIER](#)

Overeenkomsten

- × Beide modellen zijn systemisch (bindingen gericht), biologisch/neurologisch en lichaamsgericht (www.heribeddenvanjongens.nl)
- × Beide werken vanuit familie/sociale verwantschapsrelaties
- × Beide zijn meer WIJ-gericht (antropologisch) dan IK-gericht (psychologisch)

Verschillen

- × Pessomodel faciliteert het individu te veranderen **(meer IK-gericht)**
- × Transisitiemodel focussed op faciliteren van het systeem (familie/school) te veranderen zodat het individu kan veranderen. **(meer WIJ-gericht)**
- × Pessomodel verantwoord zich niet fundamenteel transcultureel/cultuursensitief
- × Transisitiemodel is ontwikkeld in transculturele psychiatrie ([1996](#)) vanuit studie van "oorspronkelijke niet westerse samenlevingen en daarom cultuursensitief.
- × Pessomodel verantwoord zich niet fundamenteel (trans)gendersensitief.
- × Transisitiemodel is ontwikkeld vanuit mannenperspectief 'emanciperende vrouwen volgend en vanuit cultuurvergelijkende onderzoek van "oorspronkelijke niet westerse samenlevingen.

HOLES IN ROLES

when/where become roles wholes ?

- Kracht/kern Pessó benadering is **HELEN VAN HOLES IN ROLES**

Volgens Pessó benadering zoeken onze cliënten/clientsystemen hulp/therapie omdat

...zij vastlopen in

‘gaten vullen met relaties’

in wat zij door

‘gaten opgelopen in de bindingen in hun families’

Zij verwachten, onbewust, in hun huidige relaties in te halen wat zij in afwezige posities/magere bindingen in hun vaders/moeders families, en dus bij hun ouders misten.

-MAAR HOE HELEN WE DE UIT BALANS ZIJNDE WERELDEN VAN VROUWEN EN MANNEN?

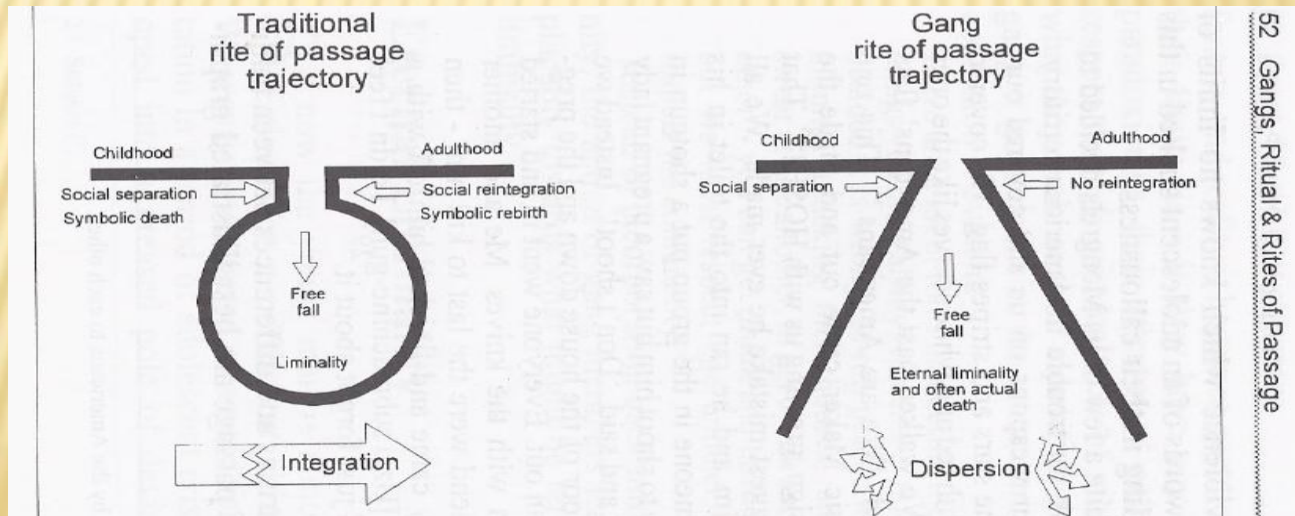
TRANSITIES JONGENS NAAR MAN

Drie fasen in de rite de passage van jongeren naar volwassenheid

KINDERWERELD	TRANSITIE (overgang)	VOLWASSENWERELD
ROLLEN A	Rolverandering	ROLLEN B
STATUS A deel van gezin (beperkte autonomie)	INITIATIE (rite de passage) (kwetsbare periode)	STATUS B deel van samenleving (met nieuwe privileges, rechten, plichten)
SEPARATIE	LIMINELE PERIODE	REÏNTEGRATIE

SCHEMA III: Rite de Passage structuur in overgang naar volwassenheid.

bron: Dirck van Bekkum (1998) [Transitionele wereld van jongeren](#) (samenvatting)

bron: Don Pinnock (1997) [Gangs, Rituals & Rites of Passage](#).

CO-CREËREN VAN DIEP-VEILIGE TRANSITIONELE RUITES BIJ FASEOVERGANGEN

De antropoloog Victor Turner (1967; 1969b; 1974) werkte het concept van transitie verder uit in zijn onderzoek onder de Ndembu in Afrika. Hij onderkende een 'liminele ruimte' (*liminal space*) in zowel genezings- als overgangsrituelen. .

Het is een geconstrueerde setting waarin rationaliteit, verschillen, hiërarchieën en grenzen tijdelijk verdwijnen waarbij een toestand van *communitas* (continuïteit via diepe verbondenheid) kan ontstaan.

In deze ruimte zetten betrokkenen een onomkeerbare emotionele stap naar de volgende (levens)fase en situatie. Het is tegelijkertijd een 'destabiliserende en transformatieve ruimte', waarin iemand zowel verlies van het oude als verlangen naar het nieuwe kan ervaren. Er is een gevoel van verlorenheid, maar ook een sterke potentie tot herordenen en creativiteit.

Uit Turners analyses zijn vijf functies van overgangsrituelen te herleiden:

- a) de risico's van kwetsbaarheden tijdens de transitie minimaliseren,
- b) de periode van instabiliteit in tijd begrenzen en
- c) de liminele kwetsbaarheid van alle betrokkenen structureren en
- d) alle bindingen in het systeem onomkeerbaar te herordenen.
- e) continuïteit/stabiliteit/revitalisering scheppen in stokkend/veranderend systeem

TIPS/TOPS OM, COMPLEMENTAIR AAN MODERNE VROUWEN/ MOEDERS, MANWORDING/VADERWORDING TE STIMULEREN

Alleen 'alledaagse passende' vader- en man voorbeelden kunnen jongens (en meisjes) helpen meer gender complementair te worden.

Mannen zijn erg op zoek naar wat 'passende' mannelijkheden zijn.

Mijn positie (referentiepunt) vanuit mijn 'genderend geploeter', als partner/vader/grootvader en, als groepstherapeut/antropoloog is:

...wij mannen moeten leren vrouwen te volgen vanuit onze positieve 'volledige' manwording (procreator/provider/protector) en vaderwording.

Zie: van Bekkum e.a. (2007) [Boys in the Picture: Rite of Passage programma](#)

www.herinbeddenvanjongens.nl

www.praktijkvader.nl

www.emancipator.nl

MAMA AISA & PAPA KAKU (1995)

GEEN ARCHETYPES, MAAR BEWOGEN BEELDEN
EEN GROTE VADER EEN GROTE MOEDER
GROOTS FLEXIBEL & PERMABEL GENOEG OM
ONZE ANGSTEN, VERLANGENS TE HERBERGEN
ZODAT WE WEER NAAR HUIS KUNNEN

verbeelding van mijn verlangen naar aanvullende vrouwenwerelden & mannenwerelden
ik noem ze AISA & KAKU.

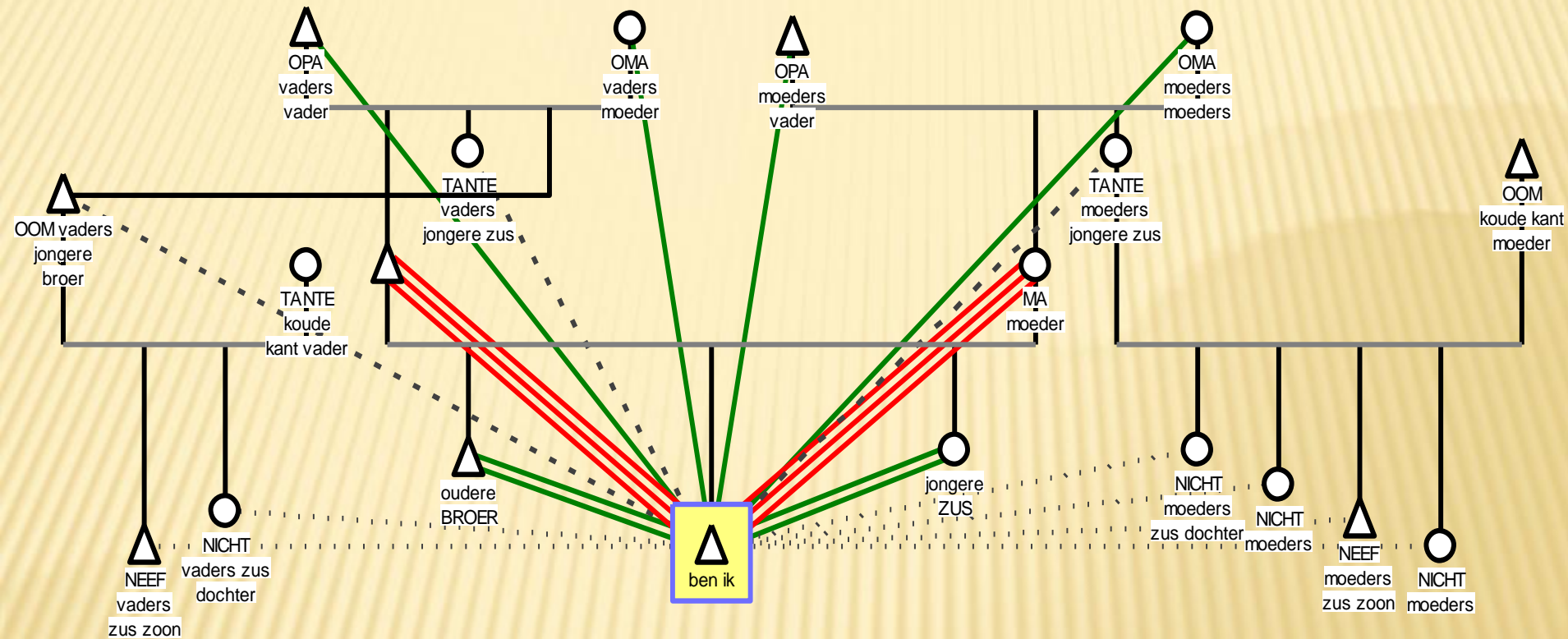
oude woorden voor concrete verre moeders en verre vaders uit onze families.

AISA & KAKU zijn diep verschillend en toch compleet complementair.

Binnen Ons en Buiten Ons.

onze Overgrootmoeder⁵ en Overgrootvaders weten kosmisch naar elkaar te glimlachen.

(ARTISANAAL KUNSTWERK door Dirck van Bekkum 1995 zie voor meer werken [HIER](#))

“FAMILIES/CULTURES WITHOUT HOLES IN ROLES”

BLAUWDruk MENSELIJKE BINDINGEN

POTENTIËLE FAMILIEBINDINGEN DIE ELK KIND/VOLWASSENE HEEFT

ANTROPOLOGISCH-SYSTEMISCH TRANSITIEMODEL

LITERATUUR

OVER LEIDENDE VROUWEN EN VOLGENDE MANNEN

[Man/Vrouw: De Een is de Ander](#) (1988 Elisabeth Badinter)

Als vrouwen wijs waren ([1993](#)) van [Marianne Frederikson](#)

[Tussen Oost En West: Van Singulariteit Naar Gemeenschap](#) (1990) Luce Irigaray.

[Het Meervoudig Verband: Complemeantaire Man-Vrouw Werelden](#) (zie pag 3) (1998) Dirck van Bekkum

[Masculine Domination](#) (2000 Pierre Bourdieu)

[Een Kind heeft vele moeders](#) (2010) van [Sarah Blaffer Hrdy](#).

[Rituelen & Beschermjassen](#) (2010) Dirck van Bekkum e.a.

OVER ONVOLLEDIGE MAN-VADER WORDING

[Op weg naar een vaderloze maatschappij](#) (Alexander Mitscherlich 1974)

[Mannelijke Identiteit](#) (1988) van Elisabeth Badinter

[Gemankeerde volwassenheid](#) (Willem Koops 1990)

[Adolescentenmaatschappij](#) (Robert Bly 1997)

[De Beschaafde Man als Loser](#) (2000 Dirck van Bekkum Psychologie Magazine)

[Maken Seks & Geweld de Man?](#) (2006 Dirck van Bekkum LOVA: Tijdschrift Feministische ANtropologie)

OVER DE OVERLAPPINGEN VAN DE CONCEPTEN:

KAIROS; TRANSTIONELE (rituele) RUIMTES, COMMUNITAS, TELE, FLOW, SOCIAL SPACE, RITUAL SPACE

[KAIROS](#) (lees transcript interview met Al Pesso Tijdschrift Pesso Therapie 2013 pp 5-20)

[CO-CREËREN TRANSITIONELE RUIMTES](#) (Dirck van Bekkum e.a. 2010 Riuelen & Beschermjassen)

[CO-CREATING TRANSITIONAL SPACES](#) (Dirck van Bekkum Abstract & PPT Congress Ireland 2015)

[COMMUNITAS](#) (Edith Turner The Anthropology of Joy 2012)

[TELE](#) (Jacob L. Moreno, Drama Therapy 2010)

[SOCIAL SPACE](#) (Renard on: In Memory of Georges Condominas 2011)

[RITUAL SPACE](#) (Maurice Eisenbruch 1992)

OVER GREGORY BATESON'S SYSTEMISCHE VISE OP BIOLOGISCHE EN FAMILIE TRANSITIES

[Terugkeer van de Betovering](#) (Morris Berman over Gregory Bateson vertaling van Reenchantment of the World 1986)

[Beauty & Grace in Making Artefacts](#) (Dirck van Bekkum Abstrac paper at congress Crafting the World UK 2012)

[Waar Engelen zich niet wagen](#): Gegrory Bateson (Catherine Bateson 1990)

[Het patroon dat verbindt](#) (Jaap Breeveld 1992)